

POSUDEK VEDOUCÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Zkušenosti homosexuálních učitelů a učitelek
na českých základních školách

Autorka práce: Dominik Polách

Bakalářská práce Dominika Polácha se zabývá LGB vyučujícími na českých školách. Jedná se o dílčí studii, která je součástí většího výzkumu zaměřeného na postavení LGBT+ osob a témat v českých školách. Studie představuje mimo jiné cenný příspěvek k výzkumům explicitních a implicitních požadavků kladených na vyučující a internalizovaných očekávání, která mohou oslabovat profesní sebejistotu.

V práci je cítit autorovo zaujetí tématem a současně snaha o nezjednodušující pohled (odpovídající stupni a druhu studijního oboru). Teoretická východiska představují témata relevantní výzkumnému problému. Jako nadbytečně podrobné se jeví podkapitoly o hate crimes and hate speech. Naopak kapitoly o modelech učitelství a roli osobnosti učitele/učitelky jsou adekvátní, ale mohly by být doplněny přesahy do oblasti učitelských dilemat a vlivu internalizovaných stigmat na výkony (zejména kapitola 2.2). Text je opřen o odborné zdroje. V části o sexualitě a genderu mají zdroje spíše učebnicový charakter, část o postavení neheterosexuálních vyučujících se již opírá o zahraniční výzkumné studie. Autor prokázal schopnost pracovat s odbornou literaturou a s jasným zaměřením prezentovat usouvztaženě stěžejní poznatky.

Dominik Polách provedl polostrukturované rozhovory s 9 vyučujícími, kteří se identifikují jako gayové, lesby či bisexuální a byli ochotni podělit se o své zkušenosti. Právě skutečnost, že výzkumný soubor vychází ze samovýběru, má důsledky pro získaná data. Autor je v diskusi mírně naznačuje. Prosím, aby během obhajoby podrobněji rozvedl omezení, která ze samovýběru vyplývají.

Rozhovory byly vedeny poměrně citlivým způsobem a analyzovány postupy tematické analýzy. Z analýzy vyplynula série kategorií, které logicky a strukturovaně představuje v hlavní části práce. Cenné jsou bohaté ilustrace citacemi z rozhovorů, díky kterým působí výsledky důvěryhodně. Oceňuji také citlivou práci s anonymizací výsledků, která ale přitom nesnižuje jejich plasticitu.

Bakalářská práce dospěla k řadě zajímavých výsledků, které jsou v českém prostředí zcela originální. Potvrdilo se, že pracovní zkušenosti do výzkumu zařazených vyučujících jsou dominantně pozitivní, avšak při vědomí silných rizik, které jejich menšinová sexuální orientace potenciálně přináší (nebo jim v minulosti dokonce přinesla). Výsledné zkušenosti jsou determinovány dvěma faktory – sebevědomím a osobnostní zralostí na jedné straně a kvalitou vztahů a kulturou školy na straně druhé. Tam, kde existuje pozitivní sociální klima, dobré kolegiální vztahy a respekt k individualitě, se cítí vyučující přijímání. Jejich sexuální orientace není významná, protože směrodatné jsou jejich lidské a profesní kvality. I v takových případech ale

obezřetně zvažují, v jakých situacích a jakým způsobem provést coming out před žactvem a rodiči. Pokud cítí oporu v učitelském sboru, pak je toto zvažování svobodnější a přílehavější k pedagogickému kontextu.

Zajímavým faktorem je velikost obce, kde vyučující žije a pracuje. Pokud žije a pracuje ve stejné obci menší velikosti, pak se o jeho/její sexuální orientaci ví a není nutné provádět coming out. Naopak anonymita velkých obcí (případně oddělenost obcí, kde vyučující žijí a kde pracují) přináší možnost, ale také „teror“ volby, zda a kdy coming out provést. Ne-heterosexualita je v takovém případě soukromou informací (což je adekvátní) a zároveň pastí, zda má být a bude zveřejněna (což z ní dělá zátěž). Paralelou jsou i další typy privátních charakteristik, které se podílejí na formování vyučujících jako (pedagogických) osobností, ale které nebývají automaticky známy. Může autor během obhajoby ukázat s oporou o modely učitelství, jak lze nahlížet na vztah mimo-profesních a profesních charakteristik? Jaká vidí rizika pro nezpracovaný, konfliktní vztah mezi nimi? Jaká doporučení by formuloval pro školy?

Bakalářská práce Dominika Polácha je zdařilá. Autor v ní prokazuje své schopnosti pracovat s odbornou literaturou a realizovat vlastní empirický výzkum. Oceňuji, že se autor navzdory nedostatečné metodologické přípravě dobře vpravil do metod sběru a analýzy dat. Výsledná práce je dostatečně rigorózní a zároveň čtivá. Výzkum přinesl zajímavé, nové výsledky pro školní praxi.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 24. 8. 2021

Irena Smetáčková